



УДК 373.3.016

Використання методу проектів у процесі викладання інтегрованого курсу «Я досліджую світ»

Вікторія Партола,

кандидат педагогічних наук, доцент,

Наталія Смолянук,

кандидат педагогічних наук, доцент,

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

На думку провідних освітян країни спосіб навчання в сучасній українській школі не забезпечує успішних результатів, а головне не мотивує дітей до навчання повною мірою. Саме тому виникла потреба в розробці нової та оновленні старої освітньої нормативної бази, а саме: «Концепції Нової української школи» (2016), «Закону про освіту» (2017), «Державного стандарту початкової освіти» (2018), «Навчальних програм початкової школи» (2018), які забезпечуватимуть оновлення та удосконалення форм, методів та змісту навчального матеріалу.

У сучасних освітніх документах зазначається, що провідним методом мотивації до навчальної діяльності, заснованим на співпраці, стане метод проектів, що сприяє стимулюванню інтересу учнів до нових знань, розвитку дитини через розв'язання проблем і застосування їх у конкретній діяльності [2, 3, 4, 6].

Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні методу проектів та практичній реалізації його в межах викладання інтегрованого курсу «Я досліджую світ».

Здавалося б, це абсолютно новітня освітня технологія, однак існують факти, що вперше вона з'явилася у другій половині XIX ст. в сільськогосподарських школах

США, а потім вже була перенесена в загальноосвітню школу.

Слово «проект» у перекладі з латинської мови означає «кинутий уперед». Як правило, під методом проектів розуміють освітню технологію, що передбачає використання акумульованих знань з метою отримання нових, тобто являє собою інтеграцію фактичних знань у процесі навчально-пізнавальної діяльності. Метод проектів має різні класифікації, зокрема за:

- складом учасників проектної діяльності: індивідуальні та колективні (парні, групові);
- характером контактів: внутрішні (в межах одного класу), однопаралельні та міжпаралельні (у межах паралелі), міжшкільні, обласні, регіональні, усеукраїнські, міжнародні;
- характером партнерських взаємодій: кооперативні, змагальні, конкурсні;
- рівнем реалізації міжпредметних зв'язків: монопредметні (внутрішньо-предметні), міжпредметні (інтегрування навчальних предметів), надпредметні (зміст виходить за межі навчальної програми);
- тривалістю у часі: короткотривалий (кілька уроків), довготривалий (біль-

ше семестра), середньої тривалості (більше місяця);

- метою та характером проектної діяльності: інформаційні, ознайомлювальні, пригодницькі, мистецькі, науково-пошукові, конструкційні тощо.

Використання методу проектів у процесі викладання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» відбувається в навчальній, позакласній та позашкільній діяльності здобувачів освіти початкової школи [1, 5].

А. Крамаренко пропонує такі етапи роботи над проектом:

I етап

1. Вибір напрямку на формування назви проекту

II етап

Розділи проекту:

1. Актуальність, необхідність, значущість обраного напрямку.
2. Мета та завдання проекту.
3. Визначення етапів реалізації проекту.
4. Механізм реалізації проекту. Пояснення: «Як?», «Яким чином?», «За допомогою яких засобів буде реалізовано проект?» плани апробації конкретних справ, акцій, заходів згідно з визначеними етапами.
5. Обов'язки та відповідальність учасників реалізації проекту.
6. Очікувані результати: які конкретні результати очікуєте отримати на кожному етапі та після завершення проекту.
7. Оцінка та самооцінка проекту.

III етап

Презентація

VI етап

Цей етап охоплює дискусії, обговорення результатів проекту після його захисту, поради та коментарі вчителя, груповий аналіз та самоконтроль учасників [5].

Планування у розробці стратегії реалізації проекту має двоетапний характер.

Перший етап — це загальне планування спільно з вчителем та усіма учасниками проекту. Воно стосується таких питань, як визначення окремих етапів

роботи і встановлення послідовності їх виконання, визначення кількості учасників у мікрогрупах і типу завдань для кожної мікрогрупи, а також термінів виконання та форми подачі проміжних і кінцевих результатів роботи.

Другий етап — самоорганізація роботи партнерства, тобто планування роботи без участі вчителя. Наприклад: розподіл обов'язків між членами однієї групи, встановлення термінів виконання того чи іншого виду завдань, форм і послідовності звітності.

Етапи проекту за І. Даніліною:

I етап — організаційний.

Учитель повідомляє учням тему, мету, кінцевий продукт проекту, завдання, план роботи. Усе це обговорюється в класі, учні вносять свої пропозиції.

II етап — підготовчий.

Учні збирають матеріал, ознайомлюються з навчальною інформацією, виконують тренувальні вправи.

III етап — проектна робота.

Учні проектують «макет», опрацьовують зібрану інформацію, коригують її. На цьому етапі учні звертаються до довідників, словників, до вчителя для отримання додаткової інформації.

IV етап — оформлювальний.

На цьому етапі учні остаточно оформлюють кінцевий продукт (малювання, складання, розфарбовування, оформлення презентації тощо). Це може відбуватися як у школі, так і вдома.

V етап — презентація проекту.

Учні розповідають про свою роботу в проекті, демонструють кінцевий продукт, захищають ідею, зміст, відповідають на запитання опонентів.

VI етап — підбиття підсумків.

На цьому етапі вчитель (координатор проекту) та учні (учасники проекту) аналізують виконану роботу, виявляють її переваги та недоліки, оцінюють свою участь у проекті, складають плани на майбутнє [1].

Отже, здійснення проекту обов'язково має практичну спрямованість, тобто включає в себе велику кількість демонстрацій,

спостережень, що відбуваються реально, при цьому зміст проекту не обмежується емпіричним рівнем пізнання. Саме експериментальне, а не абстрактно-теоретичне пізнання викликає інтерес до пізнання у дітей молодшого шкільного віку.

Геред десяти ключових компетентностей, зазначених у Концепції Нової української школи, особливо цінними для нашого дослідження є «основні компетентності у природничих науках і технологіях», суть яких – у науковому розумінні природи і сучасних технологій, а також здатність застосовувати його в практичній діяльності. Уміння застосовувати науковий метод, спостерігати, аналізувати, формулювати гіпотези, збирати дані, проводити експерименти, аналізувати результати [2].

З метою формування відповідних компетентностей може бути використано проектну діяльність у рамках курсу «Я досліджую світ». Наведемо приклад одного з таких проектів:

Проект «Пори року»

Загальна характеристика проекту:

- за діяльністю: дослідницько-інформаційний, творчий;
- за кількістю навчальних предметів: міжпредметний;
- за кількістю учасників проекту: колективний (груповий);
- за характером контактів: внутрішній;
- за тривалістю виконання: довготривалий;
- за характером партнерських взаємодій: кооперативний.

Мета та завдання проекту:

Залучати дітей до спостережень за навколишнім природним середовищем.

Поглиблювати знання учнів про те, які зміни у природі відбуваються щомісяця.

Розширювати уявлення школярів про кліматичні умови рідного краю.

Виховувати у дітей гуманне ставлення до усього живого.

Формувати у молодших школярів навички роботи у колективі та почуття відповідальності.

Робота над проектом

Цей проект розрахований на учнів першого класу. Тривалість проекту складає 9 місяців. Результатом стане колективне виготовлення лепбуку.

Як і в будь-якому проекті, роботу слід розпочати з організації учнів. Оскільки, Нова українська школа передбачає середню наповнюваність класів по 30 осіб, то слід розділити клас на мікрогрупи по 3-4 учні. Наша мета, щоб таких груп утворилося 9. Кожна мікрогрупа отримає від учителя завдання спостерігати за змінами у живій та неживій природі упродовж місяця. Група працюватиме над завданням лише один місяць.

Щоб уникнути невдоволень чи образ дітей (кому який місяць вести спостереження), варто провести жеребкування.

Завдання учнів полягає в наступному:

- проводити спостереження за погодними явищами;
- вести календар погоди;
- спостерігати за змінами у живій природі;
- перевіряти, чи справджуються народні прикмети кожного місяця;
- оформляти свою частину лепбуку.

Суть цієї роботи полягає в тому, що група відповідальних за цей місяць дітей щодня спостерігає за змінами, які відбуваються у неживій природі.

Результати спостережень за погодою учні фіксують у календарі погоди. Попередньо діти отримують папку з вклеєними порожніми конвертами, що мають назву: «Хмарний день/Сонячний день», «Опади», «Температура», «Вітер» та набір умовних позначень, які щодня вони вкладають у конверти.

Так, набір зелених кружечків необхідний для того, щоб вкласти в конверти з назвами «Хмарний день/Сонячний день», що дозволить підсумувати, шляхом перелічування, скільки теплих та холодних днів було в цьому місяці. Картинки із зображенням дощу та снігу необхідними будуть для заповнення конверту з назвою «Опади». Кружечки червоного та синього кольору потрібні для позначення темпе-

ратури: червоний колір — тепло або спекотно, а синій — прохолодно та холодно відповідно. Кружечки фіолетового кольору вкладаємо у конверт «Вітер».

У кінці місяця діти підраховують кількість умовних позначень у кожному конверті та фіксують результат, який буде внесено до лепбуку.

Щодо умовних позначень, то учитель може замінити їх іншими на власний розсуд.

Учні щотижня готують малюнок, на якому зображають зміни у природі, що відбулися за тиждень. У кінці місяця з цих замальовок готують розкладну книгу, яку потім вклеюють до лепбуку.

Діти, за допомогою батьків, знаходять народні прикмети та відстежують чи вони дійсно правдиві. Ті прикмети, що справдилися, фіксують та записують до лепбуку.

У кінці кожного місяця мікрогрупа презентує свою роботу, доповідає якою була погода, які зміни відбулися в природі, яким народним прикметам слід вірити та оформлює свою частину лепбуку.

Результатом тривалої та плідної праці стане не лише сучасний лепбук, що містить цікаву та корисну інформацію про зміни в природі, які відбуваються кожного місяця, а й згуртований та обізнаний колектив, який проявляв самостійність, креативність, старанність та наполегливість у процесі роботи над спільним проектом упродовж 9 місяців [7].

Отже, метод проектів, що використовується в межах курсу «Я досліджую Світ» якнайкраще відповідає вимогам Нової української школи, працюючи над якими, учні набувають умінь працювати в колективі, розділяти відповідальність; аналізувати результати діяльності; почуватися членом команди; сприяє формуванню навичок аналітичного погляду на інформацію, її узагальнення, систематизації тощо.

Література

1. Даниліна І.В. Навчальні проекти у початковій школі. — Харків : Основа, 2016. — 160с.
2. Державний стандарт початкової освіти 2018. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartupochatkovoyi-osviti> (дата звернення 20.03.2018).
3. Закон про світу. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
4. Концепція Нової української школи : Проект для обговорення. — 2016. — 36с.
5. Крамаренко А. Методика викладання освітньої галузі "Людина і світ" : навч. посіб. — Донецьк : Юго-Восток, 2009. — 347 с.
6. Проекти типової навчальної програми початкової школи 2017. URL: <http://nus.org.ua/news/mon-vyneslo-na-gromadske-obgovorennya-proekty-typovoyinavchalnoyi-programy-pochatkovoyi-shkoly/> (дата звернення 01.03.2018)
7. Партола В.В. Використання методу проектів як засобу формування інтелектуальних умінь молодших школярів у вальдорфській школі. Педагогіка формування творчої особистості у вищих і загальноосвітніх школах. — Запоріжжя : Класичний приватний університет, 2011. — Вип.11 (64). — С. 38–43.
8. Smoluanuyuk N. Formation of ecological culture of primary school students: historical aspects (the second half of 20-th century). Educational studios: Theory and Practice: monograph / edit. I.M. Trubavina, S.T. Zolotukhina. — Prague-Vienna: Premier Publishing, 2018. — P. 153-159.

25.10.2018